

Motion till riksdagen

1988/89:Jo243

av Ingvar Eriksson och Rune Rydén (båda m)

Användning av stråförokningsmedel inom jordbruket

Förbud mot användning av stråförokningsmedel i spannmålsodlingen råder med undantag för råg. Vad gäller rågodlingen gäller att stråförokningsmedel får användas under en övergångsperiod på cirka fem år.

Förbudet infördes fr.o.m. den 1 maj 1967 just under den tid då lantbrukarna normalt stod inför årets användning. Effekterna av förbudet förstärktes genom en ovanligt regnrik och svår växtodlingssäsong 1987. Resultatet för rågodlingen blev förödande. Mycket litet av den svenskodlade rågen blev kvarnduglig då den förstörts före skörd genom kraftig ligrödsbildning med åtföljande mycket låg kvalitet. Även övrig spannmål drabbades.

Vi ifrågasätter förbudet mot stråförokningsmedel då det är synnerligen dåligt underbyggt. Gjord utredning styrker ej att förbudet är motiverat vare sig med tanke på hälsorisker eller effekter på spannmålsöverskottet.

Det finns alltså för närvarande inga bärande skäl att godta det sedan 1987 gällande förbudet. Fr.o.m. 1988 och 5 år framåt får medlet användas i råg. Om man av andra skäl vill förbjuda stråförokningsmedel är det enligt vår mening inte trovärdigt gentemot konsumenterna att behandla spannmålslagen olika. Som en konsekvens av ett förbud måste följa att även import av spannmål som behandlats med stråförokningsmedel förbjuds. Erfarenheten visar dock hur svårt detta är.

Hösten 1987 genomförde lantbrukare från Mellansverige två spontana bojkottaktioner mot import av råg, som efter analys visade sig vara behandlad med stråförokningsmedel. Anledningen till aktionen var jordbrukarnas upprördhet över att beslutet om förbud mot stråförokningsmedel innebar konkurrens mot importvara på ojämna villkor.

Vi anser det vara mycket angeläget att de ekonomiska konsekvenserna av ett förbud mot stråförokningsmedel utvärderas. Effekterna blir olika för 1987 och efterföljande år, beroende på olika förutsättningar för jordbrukarna vid planeringen av växtodlingen. Då förbudet infördes med kort varsel i april 1987 innebar det att jordbrukarna hade begränsade möjligheter till anpassning av gödselgivor etc.

Ett förbud mot stråförokningsmedel får olika ekonomiska konsekvenser för olika spannmålsslag. För att rågodlingen skall kunna behållas i landet har krävts kraftiga höjningar av rågpriset. Rågodlingen har nu temporärt räddats genom prishöjning och för detta sädesslag, tillstånd att använda stråförokningsmedel.

Även för odling av vårvete i Mellansverige har stråförokningsmedel haft

stor betydelse. Utan tillgång till strårförkortningsmedel torde vårvetesorten Kadett få bytas mot andra sorter med lägre skörd och lägre proteinhalt (även mindre resistens mot mjöldagg) vilket innebär att användningen av svampbekämpningsmedel vid fortsatt förbud kommer att öka.

För höstveteodlingen blir konsekvenserna också kännbara inte minst för odlingssäkerhet och kvalitet.

Av hittills genomförda försök framgår att man genom anpassad N-giva plus strårförkortningsmedel har kunnat förbättra de utslagsgivande kvalitetsparametrarna i positiv riktning. Inverkan på kärnskördens storlek har emellertid varit måttlig.

Stråstyrkan har ökat, vilket resulterar i mindre liggsäd (stråstyrkan förbättras från 60% till 75%) och falltalet från 156 till 170. Skördekostnaderna har sänkts och skörden har blivit säkrare med hänsyn till kvaliteten.

Såvitt känt är kan inte några nyare sorter som förenar högt falltal med god stråstyrka förväntas bli tillgängliga för praktisk odling inom nära överskådlig framtid. Problemet att i svensk rågodling uppnå erforderlig brödsädeskvalitet kan för närvarande inte lösas genom annat sortval.

Behandling med stråstärkande medel via oförändrad N-giva har endast påverkat kärnskördens storlek marginellt. Vid behandling med stråstärkande medel + förhöjd N-giva (30–40 kg) kan skördehöjningen i genomsnitt beräknas till ca 6%. Positiv inverkan på odlingssäkerheten och betalningsgrundande kvalitetsparametrar har erhållits i båda fallen.

Behandling med stråstärkande medel utförs primärt i syfte att öka odlingssäkerheten och följs inte automatiskt av förhöjd N-giva. Liggsäd upptar och bortför mindre kväve än en stående gröda. Vidare försenas skörden vilket minskar möjligheterna att höstså. Detta har sannolikt betydelse för kväveläckagen som anses minska då fälten besås på hösten. Med hänsyn härtill bör förbudet omprövas.

Om man likväl ponerar att man genom förhöjd N-giva skulle uppnå en skördehöjning om 400 kg/ha på hela den tidigare, med stråstärkande medel behandlade arealen, dvs. på 210 000 ha, så skulle detta motsvara 84 000 ton spannmål dvs ca 1,5% av den totala svenska spannmålsskörden. Av det samlade överskottet på 1,3 miljoner ton utgör 84 000 ton ca 6,5%.

Den totala skörden från de 210 000 ha som behandlas uppgår (beräknat efter en genomsnittsskörd av 5 000 kg per ha) emellertid till hela 1 050 000 ton, företrädesvis brödsäd. En försämring av kvaliteten på svenskt brödspannmål kan resultera i ökad import. Som följd får vi problem med en ökad export av den svenskodlade spannmålen och då till ännu lägre priser än idag. Vete med under 11 % proteinhalt kan idag endast med svårighet exporteras. 48 % av aktuella försök ger proteinhalten under 11 % vid givna 80 kg/ha. En överdriven sänkning av gödslingen kan vålla stora problem för spannmåls-handeln och förvärra spannmålsöverskottet.

De stråstärkande medlens inverkan på avkastningen sammanhänger med sortmaterialet. Rekommendationer och användning har fortlöpande anpassats till sortmaterialets utveckling. I råg synes f.n. inga sorter föreligga som har tillräcklig stråstyrka med hänsyn till odlingssäkerheten.

Vi anser det dock angeläget att forskning på området intensifieras i syfte

att få fram nya sorter och ny odlingsteknik som på sikt kan minimera eller onödiggöra behovet av stråförkortningsmedel.

Mot. 1988/89
Jo243

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om användning av stråförkortningsmedel.

Stockholm den 23 januari 1989

Ingvar Eriksson (m)

Rune Rydén (m)